

ODA TARİHİNDEN

NÜKLEER ENERJİ VE ÇELİŞKİLER

4 yıl önce yayınladığımız bu yazıyı güncelliği nedeniyle yemden sunuyoruz.

Haluk GERGER

Atom çekirdeği içindeki gizli çözülmesiyle birlikte insanlığın önünde büyük bir ufuk açılmıştı. Enerji üretiminden tarıma, tıptan mühendisliğe, bir çok alanda nükleer gücün yaşamı geliştirmek yolunda görkemli bir gizli güç oluşturabileceği ortadaydı. Ne yazık ki, söz konusu teknolojik atılım insanı yüceltecek amaçlar yerine, esas olarak insan yaşamını ortadan kaldırmaya yönelik olarak geliştirildi.

Nükleer enerjinin müthiş gücü, savaş olgusuna ve stratejik düşünceye yepyeni boyutlar kazandırırken, nükleer güce dayalı bir dizi teknolojik gelişmeyle birlikte tarihte görülmemiş bir yıkım düzeyine ve savaş makinasına ulaşıldı. Giderek tahrip gücü daha fazla, daha kolay kullanılabilir ve daha fazla sayıda nükleer silah üretilirken, bir yandan da bunları düşmana iletecek yeni araçlar geliştirildi. 1960'lı yıllara gelindiğinde, artık gelişmiş füze ve uçak gibi araçlarla hedeflerine gönderilen nükleer bombalar dünyayı birkaç kez yokedecek düzeye erişti bile.

Nükleer güce dayalı silah teknolojisindeki gelişmeler akıl almaz boyut ve hızda gelişirken, buna bağlı olarak yeni stratejiler ve doktrinler de oluşturulmaya başlandı. Aynen nükleer enerjinin kullanıldığı yönde olduğu gibi, söz konusu strateji ve doktrinler de, nükleer silahların özelliklerinden ve bunlara sahip iki büyük güç arasındaki "güç dengesi"nin niteliğinden oluşan "nesnel durum" ile ilişkileri açısından tam bir çelişki ve "insanlık dramı"ni sergilemektedir.

Nükleer silah teknolojisinin yarattığı "nesnel durum"un iki temel özelliği

vardır. Bunlardan birincisi, nükleer silahların tahrip gücü ile ilgilidir. Bu silahların tahrip gücü onları klasik silahlardan ayırmakta ve savaş araçları olarak anlamsız kılmaktadır. Doğası gereği, siyasal ve bununla belirlenen sınırlı amaçlara sahip olan savaş, ancak niteliğine ve amaçlarına uygun silahlarla yürütülebilir. Nükleer silahlar, denetimi olanaksız, rasyonel herhangi bir savaş amacının çok üstünde tahrip gücüne sahip kitlesel yıkım araçları olduklarından, ancak sınırsız, amaçsız, denetimsiz bir kıyım için kullanılabilirler. Bir sineği öldürmek için tank kullanmanın anlamsızlığı gibi, nükleer silahlar da düşünülebilecek herhangi bir savaşta, herhangi bir siyasal amaca dönük olarak kullanıma sokulan olarak arasındaki sınırsız, denetimsiz, anlamsız dengesizlik, tek bir tablete ihtiyaç duyan hastanın yüzlerce tüp ilacı olarak ölmesi gibidir.

Sözünü ettiğimiz "nesnel durum"un ikinci temel niteliği ise, "güç dengesi" kavramı altında irdelenebilir. Bugün yaşamın temel gerçeği, Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki bir nükleer savaşın galibinin olamayacağı, böyle bir savaşın iki tarafın birden yıkımıyla sonuçlanacağı ve dolayısıyla da nükleer saldırıda bulunmanın intihar etmekle eş anlamlı olduğudur.

Oysa, "nesnel durum"un bu iki temel özelliğine yanıt aramak zorunda olan öznel strateji ve doktrinler, "nesnel durum"a taban tabana zıt iki temel öge içermektedirler. Önemli farklılıklar göstermekle birlikte "caydırıcılık" kavramı altında toplayabileceğimiz askeri strateji ve doktrinler daha çok silahlanmayı öngörmekte, giderek de, savaşılabilir, hatta kaza-

nılabilir nükleer savaş senaryoları üretmektedirler.

"Nesnel durum"; nükleer silahların denetlenemeyen "sınırsız" ve dolayısıyla da, herhangi bir rasyonel savaş amacına hizmet etmesini olanaksızlaştıran tahribat gücüyle belirlenirken, insanoğlu bu gücü nicel ve nitel olarak daha da arttırmak için sürekli bir silahlanma yarışını öngören doktrinler, teoriler, stratejiler yaratmaktadır. Yine "nesnel durum"a göre, bir nükleer savaşın kesinlikle yeryüzünde insan yaşamının sonunu getirecek olmasına karşın, insanoğlu böyle bir savaşı yapmak ve hatta kazanmak gibi çılgın bir düşün peşine düşebilmekte, planlar, hesaplar yapabilmektedir.

Nükleer güç herhalde "insanlık dramı"ni gözler önüne seren çelişkileri ortaya çıkarmakla asıl işlevini yerine getirmektedir. Birincisi, bu güç, insanoğluna sağlayabileceği sınırsız yararlarla dönük olarak değil de, yaşamı ortadan kaldırma yönünde geliştirilmiştir, ikinci olarak, geliştirilen güç; rasyonel, anlamlı savaş amaçlarına uygun olmayan boyutlarda olmasına karşın silahlanma yarışı ile olağanüstü düzeylere ulaştırılmıştır. Üçüncü olarak da, bu silahlarla yapılacak bir savaşın sadece toplu intihara hizmet edebileceği gerçeğine karşın, nükleer savaş vazgeçilmez bir araç olarak düşünülmektedir. Nükleer gücün açığa çıkardığı bu çelişkiler, hiç kuşkusuz insanlığın oluşturduğu toplumsal örgütlenme ve sosyal kurumlarının yetersizliğinden, teknolojik gelişme hızına ayak uydurmayan yapıların değiştirilemesinden kaynaklanmaktadır.